

Inledning

Biblioteksplanen är ett politiskt beslutat styrdokument som anger inriktningen för biblioteksverksamheten 2015-2018.

I § 17 bibliotekslagen (SFS 2013:801) står det att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet. Av lagens förarbeten framgår att planen syftar till att underlätta samordning mellan biblioteksresurser inom kommunerna. Mål och medel ska präglas av sådan konkretion "att medborgarnas förutsättningar att påverka huvudmannens överväganden gynnas".

Biblioteksplanen är därmed ett redskap för politiker och tjänstemän för att ta tillvara befintliga biblioteksresurser och att stimulera till utveckling samtidigt som den säkerställer att folkbiblioteksverksamheten präglas av ett användarperspektiv.

Styrdokument

Då planen omfattar all biblioteksverksamhet i Lomma kommun grundar den sig på styrdokument som gäller såväl folk- som skolbiblioteksverksamhet.

- Bibliotekslagen från 1996 med tillägg 2004 har reviderats och den nya lagen gäller från och med 1 januari 2014 (Bibliotekslagen SFS nr: 2013:801 bilaga 1). Intentionen var bland annat att möta omvärldsförändringar som skett sedan den första lagens tillkomst, exempelvis genom att bli mer teknikneutral. Vid folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur oavsett publiceringsform, det vill säga oavsett om den tillhandahålls i fysisk form eller digitalt som till exempel e-böcker.

Där anges särskilt att biblioteken ska främja användningen av ny informationsteknik.

Bibliotekens uppgift att främja litteraturens ställning lyfts fram förutom betydelsen för det demokratiska samhällets utveckling och deras roll för kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Ett kvalitetskrav tillkommer (förutom kravet på allsidighet) när det gäller folkbibliotekens utbud och tjänster.

Folkbibliotekens uppdrag mot särskilt prioriterade grupper förtydligas och utvidgas. Folkbiblioteken får också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

- Unescos folkbiblioteksmanifest (se listan på länkar s.) slår fast att folkbiblioteket ska vara till för alla, oberoende av ålder, kön, ras, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Frihet, välfärd, jämlikhet och personlig utveckling är grundläggande mänskliga värden som förverkligas

genom välinformerade medborgare med möjlighet att utöva demokratiska rättigheter. Folkbiblioteket utgör ett lokalt kunskapscentrum som ger medborgarna förutsättningar för livslångt lärande, självständigt ställningstagande och kulturell utveckling.

- Svenska Unescorådets skolbiblioteksmanifest (se listan på länkar s.7) slår fast att skolbiblioteket är en del av utbildningsväsendet. Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information. Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar bland annat: stödja och främja utvecklingsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner. Främja elevernas läslust och lust att lära samt att stimulera dem att bli biblioteksanvändare. Erbjuda möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje. Ge eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt att ge dem insikt och förståelse för olika kommunikationsformer.
- Skollagen 2010:800, 2 kap. 36 § (se listan på länkar s.7) Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska ha tillgång till skolbibliotek.
- Skolinspektionens krav på skolbibliotek (se listan på länkar s.7):
 1. Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller på rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
 2. Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
 3. Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.
- Vision Lomma kommun (ur övergripande mål och riktlinjer 2015-2018):

Lomma kommun ska vara en plats där alla människor kan finna en behaglig boplats, där företagandet frodas och där även växterna och djuren stortrivs.

Kommunens verksamhet ger alla människor möjlighet att leva och utvecklas efter intresse och förmåga, i nutid och framtid.

Kultur och fritidsnämndens vision är att: Stimulera och stödja ett varierat utbud av kultur- och fritidsaktiviteter som främjar en god livsstil och förstärker Lomma kommun som plats att bo och leva på.
- Nämndsmål vad gäller kultur är: - Bibliotekens verksamhet ska fortsätta utvecklas och breddas i dialog med medborgarna för att locka besökare i alla åldrar. - Programverksamheten för barn och unga ska fortsätta vidareutvecklas och breddas i samverkan med grundskolan

Biblioteksverksamhet- nuläge

Organisation

I Lomma kommun finns ett renodlat folkbibliotek, ett integrerat bibliotek samt nio skolbibliotek. I kommunen finns även Alnarpsbiblioteket som har Sveriges lantbruksuniversitet som huvudman.

Kultur- och fritidsnämnden har ansvar för utvecklingen av skolbiblioteken i kommunen.

På varje högstadieskola finns en fackutbildad bibliotekarie anställd av kulturförvaltningen. Då samtliga högstudier är placerade intill lägre skolstadier har även yngre elever i de skolorna tillgång till skolbibliotekarie.

De skolor som enbart innehåller låg- och mellanstadium har alltså ingen tillgång till fackutbildad bibliotekarie. Samtliga har dock någon form av skolbibliotekslokal.

I olika stadier och på olika sätt stöts dessutom elever av bibliotekarier från folkbiblioteken i kommunen (se Arbetsplan för läsfrämjande, bilaga 2)

Verksamhet på folkbiblioteken

Det nya folkbiblioteket invigdes i december år 2008 i den södra kommundelen centralt placerat framför det nybyggda Lomma hamnområdet. Läget har inspirerat till mångdubbelt fler besök och lån vilket från bibliotekets sida har mötts med starkt utökad programverksamhet. Även Bjarreds integrerade bibliotek har utökat sin verksamhet riktad mot allmänheten.

Bjarreds bibliotek har förnyats de senaste åren bland annat genom tillkomst av café, konstvägg, självservice och exponeringsmöbler.

Biblioteket har startat en Facebook-sida i syfte att nå ut till fler på för oss nya arenor.

Medieutbudet har utökats bland annat med inköp av fler exemplar av nya böcker, tv-spel, e-böcker.

Bibliotekens öppettider är 99 tim/vecka på de två folkbiblioteken och utökades 2012. Medieanslag 2014 är för folkbiblioteken 1 245 000 kr och skolbiblioteken 310 000 kr. Utlån per år är 11 lån/invånare. 934 personer besöker biblioteken varje dag.

Från 2010-2014 har den fysiska utlåningen ökat från ca 230 000 till 280 000 utlån per år. Utlåningen av e-böcker har ökat 2011-2014 från 500 till 3 600 utlån per år.

Bibliotekens verksamhet riktar sig till olika målgrupper: vuxna, barn och unga på fritiden samt barn och unga i skolan. Deras behov möts på olika sätt.

- **Vuxna**

Författarprogram, onsdagkvällar (kommuninvånare berättar), verksamhet i Bibliografen i Lomma (liveföreställningar av opera, film), ett kraftigt ökat samarbete med föreningar, musikkvällar på sommaren med mera. Bibliotekarieledda öppna litteraturcirkel samt "Bok & kaffe" är exempel på erbjudanden där biblioteksanvändaren inte är åskådare utan även deltar aktivt. Ett växande intresse för släktforskning har medfört att biblioteket har satsat dels på fortsatt abonnemang av Arkiv Digital och dels på inköp av ett flertal dvd-skivor från bl. a. Sveriges släktforskarförbund.

- **Barn och unga på fritiden**

Målsättningen för utbudet mot barn och unga på fritiden är att det ska vara relevant för bibliotekets kärnverksamhet samt i linje med kulturnämndens vision. Läsning och eget skapande ska uppmuntras, läsutveckling stöttas och biblioteket ska uppfattas som en inspirerande mötesplats där fantasin står i centrum.

Verksamheten har utökats med t ex läseklubbar, minibio, skrivarkurser, testläsare och samarbete med BVC.

Möjligheten för barn och unga med läs- och skrivsvårigheter att genom biblioteken (folk- och skolbibliotek) få tillgång till egen nedladdning underlättar deras skolarbete samtidigt som det ger dem chans till lustläsning på fritiden. Där har tillgången till ipads på högstadiet förenklat situationen betydligt för de eleverna.

Familjer med annat modersmål än svenska har möjlighet att beställa böcker på hemspråket genom sitt bibliotek.

- **Barn och unga i skolan**

Folkbiblioteken tillhandahåller lådor med litteratur till förskolorna och skolorna i kommunen efter önskemål. Dessa skickas med bud. Bibliotekarie besöker klasser med litteratur och läsinspiration, startar arbete med bokcirkel, närvarar vid föräldramöten och liknande (se vidare bilaga 2, Arbetsplan för läsfrämjande)

Elever i högstadiet får biblioteksundervisning, hjälp med informationssökning, lektioner med läsinspiration där bibliotekarien besöker klassrum med böcker. De kan också beställa tematådor i olika ämnen.

Påverkan

Kommunen förändras ständigt lite grand och det gör även förutsättningarna för biblioteksverksamhet i stort. Nedan listas några faktorer som bedöms påverka de målsättningar som sätts för biblioteksverksamheten i Lomma kommun de närmaste tre åren.

Faktorer som påverkar Lomma kommun

- Inflyttning generellt, kommunen växer
- Flyktingkrisen i Europa, kommunen tar emot flyktingar
- Diskussionen kring utvecklingen av Bjärred centrum

Faktorer som påverkar biblioteksverksamhet

- En ny bibliotekslag som manar biblioteken att främja litteraturens ställning vilket kopplas till krav på kvalitet i utbud och tjänster
- Utvecklingen av litteraturens olika publiceringsformer (e-böcker, strömmade ljudböcker mm) samt efterfrågan på detta från biblioteksanvändarna
- Förändrade läsvanor som innebär att fler vill läsa ett färre urval av litteratur vilket medför köbildning
- Kraven på biblioteksverksamhet i olika former att samverka
- Utvecklingen av den nationella samkatalogen Libris
- De olika undersökningarna (Pisa exempelvis) som visar på svenska barn och ungdomars bristande läsförmåga
- Kravet att kommunerna själva ska försörja sina invånare med utländsk bakgrund med relevanta medier på hemspråket
- Utvecklingen av sociala medier
- Utvecklingen av möjligheten öppethållande av biblioteket kvällar och helger utan personal, så kallat "meröppet"

Utvecklingsområden för biblioteksverksamheten kopplade till styrdokumentet

- **Barn och unga prioriteras än mer**

Uppnår vi genom att variera och utöka vårt utbud av arrangemang så att fler målgrupper nås.

Köpa mer litteratur barn och unga med annat hemspråk än svenska.

- **Skolbiblioteksverksamheten för låg- och mellanstadiet prioriteras upp**

Uppnår vi genom att verka för att de skolbibliotek som är utan bibliotekarie på sikt ska få detta.

- Mer **ändamålsanpassade bibliotekslokaler samt bättre öppettider** för invånarna i norra kommundelen

Uppnår vi genom att bygga nytt bibliotek i Bjärred och där satsa på meröppet.

- **Tillgång till skönlitteratur för förskolan prioriteras än mer** då de inte omfattas av kraven på skolbibliotek.

Uppnår vi genom att informera förskolan ännu mer om vårt utbud och uppsökande verksamhet.

- Utveckla **dialogen med kommuninvånarna**

Uppnår vi genom att bygga en mer attraktiv hemsida under perioden, fortsätta erbjuda möjlighet att hålla föreläsningar gratis, ge möjlighet att ställa ut – även för barn och unga.

Fortsätta arbetet med läseklubbar och liknande aktiviteter, samarbetet med föreningar.

- **Främja varierad läsning**

Uppfyller vi genom att inte alltid i första hand exponera samma böcker som ligger på bokhandlarnas topplistor, genom att arbeta medvetet med den kvalitetsbaserade litteraturen, genom ett även fortsättningsvis genomtänkt urval författarbesök.

- **Samverkan** för att öka kommuninvånarnas tillgång till media

Uppnår vi genom att under perioden utveckla det ingångna samarbetet med Burlöv samt undersöka vidare möjligheter exempelvis inom 5 Yyes-kommunerna. Vår delaktighet i den nationella biblioteksdatan Libris ska utvecklas.